

(ISSN: 2602-4047)

Adar Can, S. (2024). Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Kapsamında 'Atık Malzeme Ve Sürdürülebilirlik' Esas Alınarak Yapılmış Olduğu Bir Proje Çalışması Ve Durum Değerlendirmesi, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 9(27), 415-430.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.2846>

Makale Türü: Araştırma Makalesi

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI DERSİ KAPSAMINDA 'ATIK MALZEME VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK' ESAS ALINARAK YAPMIŞ OLDUĞU BİR PROJE ÇALIŞMASI VE DURUM DEĞERLENDİRMESİ

Sibel ADAR CAN

Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde, Türkiye, sibeladar03@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6983-866X

Received: 05.07.2024

Accepted: 29.08.2024

Published: 15.09.2024

Öz

Bu araştırma ile topluma hizmet uygulamaları dersi alan resim-iş öğretmenliği Ana Bilim Dalı öğrencileri ile atık malzemelerden sürdürülebilirlik temel esas alınarak bir proje çalışması yapılmıştır. Topluma hizmet amaçlı yapılacak bu projenin hem işlevsel hem de estetik bir kaygı ile oluşturulması planlanmıştır. Bu proje çalışması yapılırken öncelikli hedef uygulama yapılan öğrenciler ile birlikte diğer öğrencilere fayda sağlamak olmuştur. Bu yüzden de proje uygulama alanı olarak fakültemizin Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı'na ait binasındaki boş alanlar kullanılmıştır. Araştırma, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş eğitimi Ana Bilim Dalı 4. Sınıf öğrencileri ile 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde 14 haftalık bir ders süreci kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırma sadece bu dönemde topluma hizmet uygulamaları dersi alan 16 öğrenci ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma topluma hizmet uygulamaları dersini yürüten araştırmacının bizzat kendi gözetiminde yapılmış bir durum çalışmasıdır. Proje bitiminde öğrencilere dağıtılan 5 soruluk görüşme formları sonucu elde edilen veriler nitel araştırma teknikleri içerisinde yer alan betimsel analiz tekniği ve durum değerlendirmesi ile değerlendirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin kendilerine olan özgüvenlerini artırma, motivasyonlarını yükseltme, sıfır atık ve sürdürülebilirlik kavramlarına yönelik farkındalıklarını artırma gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Topluma hizmet uygulamaları, sürdürülebilirlik, atık malzeme, resim.

**A PROJECT STUDY AND SITUATION ASSESSMENT CARRIED OUT BY VISUAL ARTS
TEACHER CANDIDATES BASED ON 'WASTE MATERIALS AND SUSTAINABILITY'
WITHIN THE SCOPE OF THE COMMUNITY SERVICE PRACTICES COURSE**

Sibel ADAR CAN

Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir University, Niğde, Turkey, sibeladar03@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6983-866X

ABSTRACT

With this research, a project study was carried out with the students of the Department of Art Teaching who were taking the course on community service practices, based on sustainability from waste materials. This project, which will be designed to serve the society, is planned to be created with both functional and aesthetic concerns. While carrying out this project, the primary goal was to benefit other students along with the applied students. For this reason, the empty spaces in the building of our faculty's Art Education Department were used as the project application area. The research was conducted using a 14-week course period in the spring semester of the 2023-2024 academic year with 4th grade students of Niğde Ömer Halisdemir University Faculty of Education Department of Art Education. The research was limited to only 16 students who took the community service practices course during this period. The research is a case study conducted under the personal supervision of the researcher conducting the community service practices course. The data obtained as a result of the 5-question interview forms distributed to the students at the end of the project were evaluated using the descriptive analysis technique and situation assesment technique, which is among the qualitative research techniques. The research achieved results such as increasing students' self-confidence, increasing their motivation, and increasing their awareness of zero waste and sustainability concepts.

Keywords: Community service applications, sustainability, waste material, paintind.

GİRİŞ

Hızla gelişen teknolojinin getirdiği etkilerden birisi olan bireyselleşmiş yaşam tarzı, üzerine eklenen 'Covid 19'salgını ile gelen kapanma süreci ile oldukça kendini göstermeye başlamıştır. İnsanlar daha çok kendi içinde yaşamaya başlamışlardır. Şehirde yaşanan sosyal ekonomik kaygılar, insanları bireyselleştirdiği gibi içinde yaşanan topluma ve çevreye hizmet etme bilincini de olumsuz yönde etkilemiştir. Bu yüzden özel ve kamu sektörleri, sivil toplum örgütleri başta eğitim olmak üzere çevre ve sağlık konularında sosyal sorumluluk bilincini artırmaya yönelik projeler geliştirmektedir (Kurtaslan vd., 2012).

Öğretmen yetiştirme kurumları olan eğitim fakültelerinde öğrencilere toplumsal duyarlılık ve sosyal sorumluluk kazandırmak amacıyla verilen en önemli ders topluma hizmet uygulamaları dersidir. YÖK tarafından öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programlarına 2006 yılında topluma hizmet uygulamaları (THU) dersi eklenmiştir. Bu ders ile "toplumun güncel sorunlarını belirleyerek çözüm üretmeye yönelik projeler tasarlama; konferans, kongre, açikoturum, bilgi şöleni gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılma; sosyal sorumluluk projelerinde gönüllü olarak yer alma; topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanabilmesi için temel bilgi ve davranışları kazanma" amaçlanmıştır (YÖK, 2006). THU dersi ile bireyler, yaratıcı düşünmeye başlayarak öz değerlendirme becerilerini geliştirirler. Olaylara farklı açıdan bakmayı öğrenirler, duygusal ve sosyal yönden de gelişirler. Toplumsal konularda sorumluluk bilinci kazanmalarına da fayda sağlar (Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Yönergesi, 2011). Öğretmen adaylarının bu ders sayesinde topluma hizmet etme ile ilgili eksik kalan kabiliyet, bilgi ve davranışları tamamlamalarına yardımcı olunacaktır (Kocadere ve Seferoğlu, 2013).

Topluma hizmet uygulamaları dersi 2 ders saati uygulama 1 ders saati teorik olmak üzere toplamda 3 ders olarak yürütülen 2 kredilik zorunlu bir derstir. Bu ders, öğrenci tarafından hem teorik hem de pratik çalışmaların aktif olarak birlikte yürütüldüğü, öğretim elemanının geri planda kalarak öğrencileri yönlendirdiği ve değerlendirdiği bir derstir. Etkinlikler sınıfta değil toplumla iç içe gerçekleştirilmektedir. THU dersi öğrencilerin yapmayı düşündükleri, istedikleri, merak duydukları sonucunun toplum açısından faydalı ve verimli olacağına inandıkları çalışmaların yapılmasına uygundur (Kuzucu ve Kamer, 2009).

Eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme programları içinde yapılan değişiklikler ile hizmet öncesi eğitim programında yer alan "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersi, öğretmen adaylarına kazandıracığı yaşam deneyimleri ve demokratik vatansever, toplumun ihtiyaçlarına isteklerine duyarlı bireyler yetiştirme açılarından da yukarıda ifade edilen düşünceleri desteklemektedir. Öğretmenliğin toplumsal sorumluluk taşıyan en önemli meslek alanlarından birisi olması nedeni ile dersin amacı öğretmen adaylarında toplumsal sorunlara karşı duyarlılık ve farkındalık geliştirmesidir. Bu ders ile engellilere yönelik okullara, köy okullarına, hastanelere, çocuk işahavlerine yönelik projeler ile fakülte ve toplum arasında bir köprü kurulması da beklenmektedir (Çuhadar, 2008).

Eğitim fakültelerinin, eğitim bilimleri bakış açısı ile eğitim kurumlarına ve bu kurumlar yoluyla topluma, katkıda bulunabildiği ve yön verebildiği ölçüde toplumsal işlevleri ve saygınlığı artacaktır (Eğitim Fakültelerinin Topluma Hizmet Çalıştayı, Sonuç Bildirgesi, 2006).

Türkiye’de Eğitim Fakülteleri içerisindeki Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri özellikleri itibariyle THU dersinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Sanat insanın vazgeçemediği gereksinimlerden biri olduğu gibi dengeli bireylerin ve toplumların oluşması için önemli bir ihtiyaçtır. Çünkü sanat, insanın psikolojik ve fizyolojik yapısındaki boşluğu dolduran en önemli olgulardan biridir (Mercin 2011, Kurtaslan vd., 2012). Bu yüzden de görsel sanatlar eğitimi bölümlerinde verilen THU dersleri ayrı bir önem taşımaktadır. Toplumla iletişime geçmesi doğası gereği diğer alanlara göre daha kolaydır. Ortaya çıkan proje uygulamaları diğer alanların uygulamalarından ortaya çıkan ürün, hizmet açısından çok daha farklı ve çok daha görölür olacaktır (Aydın ve Dilmaç 2018).

Bu araştırmada topluma hizmet uygulamaları dersi için öncelikli olarak atık malzeme kullanılarak ve sürdürülebilir bir proje çalışması planlandı. Öğrencilerimizin özellikle sıfır atık konusuna dikkatlerini çekmek, ileride meslek hayatlarında hem kendileri, hem öğrencileri hem de çevreleri adına farkındalık oluşturmalarını sağlamak amaçlanmıştır. Yaptığımız projenin kendi alanımız olan resim-iş öğretmenliğine uygun olması, topluma hizmet etmek adına hem sürdürülebilir hem de kalıcı olması hedeflerimiz arasındaydı.

Binamızda öğrenciler için kullanılan oturma alanları sınırlı sayıda idi. Biz öncelikli olarak öğrencilerimizin dinlenebileceği, ders çalışabileceği, yemek yiyebileceği eğlenceli vakit geçirebilecekleri oturma alanları oluşturmayı planladık. Bunu yaparken de estetik bir kaygı içerisinde ve mümkün olan en az masrafla en kaliteli ve sürdürülebilir projeyi ortaya çıkarmayı amaçladık.

Projede öğrencilerimize kolaylık sağlamak adına malzemelerimiz Niğe Ömer Halisdemir Üniversitesi olarak temin edildi. Projemizde atık araba lastikleri ve elektrik kablosu makaraları kullanıldı. Araba lastiklerinden hem üzeri minderli renkli ve sağlam oturma koltukları (ek 1-15) hem de masalar (ek 18-20) oluşturuldu. Yine atık kablo makaraları (ek 16-17) kullanılarak masalar oluşturuldu. Topluma hizmet uygulamaları dersinde toplumla birebir etkileşim halinde yürütölen projeler uygulanabildiği gibi toplum yararına hizmet edecek projelere de yer verilebilmektedir. Bu proje uygulamasında önceliğimiz proje sürecine dahil olan öğrenciler ve onların öncelikli gereksinimleri olmuştur. Öğrenciler bu süreçteki araştırmalarında atık malzemelerden toplum yararına hizmet edebilecek ne tür tasarımlar yapılabilir sorusu ile birçok araştırmalar yapmışlardır. Kendi yeteneklerini atık malzemeler üzerinde en güzel şekilde sergileyerek çok beğenilerek kullanılan rahat ve sağlam oturma alanlarını üniversitelerine ve bölümlerine kazandırmışlardır. Tamamlanan uygulama çalışmalarının ardından topluma hizmet uygulamaları dersinin öğrenciler üzerindeki etkisini değerlendirmek adına görüşme formları dağıtılarak elde edilen verilerle bir durum değerlendirmesi yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Önemi: Araştırma öncelikle son dönemlerde sıkça duyulan ‘Sürdürülebilirlik’ ve ‘Atık Malzeme’ konularına öncelikle öğrencilerin daha sonrasında ise görsel sanatlar öğretmenleri başta olmak üzere

toplumun diğer kesimlerinin dikkatini çekmeyi hedeflemektedir. 'Atık malzemelerimizi estetik bir kaygı ile hem sürdürülebilir hem de işlevsel olarak toplum yararına nasıl sunabiliriz?' sorusundan hareket edilmiştir. Öncelik de kendi birimimiz olan Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim-iş Eğitimi Ana Bilim Dalı içerisindeki alanlar olmuştur. Araştırma özellikle öğrencilerin kendi yeteneklerine, becerilerine dikkati çekmek, atık malzemeleri estetik bir kaygı ile nasıl işlevsel bir duruma dönüştürebileceklerini ileride özellikle meslek hayatlarında öğrencilerine bunu en faydalı şekilde sunabilecekleri bilincini geliştirmek, bu bağlamda da öğrencilerde farkındalık oluşturmak açısından oldukça önemlidir.

Araştırmanın problemi ve alt problemler: Araştırmamızın problemi; 'Atık malzemelerimizi estetik bir kaygı ile hem sürdürülebilir hem de işlevsel olarak toplum yararına nasıl sunabiliriz' olmuştur.

Araştırmanın alt problemleri ise;

- Topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında yapılan proje çalışmalarının ders kapsamında faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?
- İleride Meslek hayatınızda atık malzemelere öncelik verme konusunda farkındalık oluşturduğunu düşünüyor musunuz?
- Sürdürülebilirlik konusunda farkındalık oluşturduğunu düşünüyor musunuz?
- Meslek hayatınızda rekreasyon çalışmaları için size yaratıcı fikirler ortaya çıkardığını düşünüyor musunuz?
- Topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında yapılan proje çalışmalarısıyla ilgili farklı görüşlerinizi yazınız.

Araştırmanın Modeli: Çalışma nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan bir durum değerlendirmesidir. Durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2003). Araştırma verileri betimsel analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu yaklaşımda elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek 2003).

Veri Toplama Araçları: Araştırma bahar yarıyılında araştırmacının kendi yürütmüş olduğu 14 haftalık topluma hizmet uygulamaları dersi uygulama sürecinde elde edilen veriler ile dersin tamamlanması sonrasında öğrencilere uygulanan 5 soruluk görüşme formlarıyla elde edilen verilerden oluşmaktadır. Özette belirtildiği gibi veriler betimsel analiz yöntemi ve durum değerlendirmesi yöntemleri ile değerlendirilmiştir.

Çalışma Grubu: Araştırma 2023-2024 Eğitim-Öğretim dönemi bahar yarıyılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda Topluma Hizmet Uygulamaları dersi alan 4. Sınıf öğrencisi 16 görsel sanatlar öğretmen adayı ile yürütülmüştür.

Bu bölüm içerisinde araştırmanın modeli, evren-örneklem, çalışma grubu, veri toplama araçları, geçerlik-güvenirlik, verilerin analizi gibi alt başlıklar yer almalıdır. Araştırmanın deseni bu kısımda ayrıntılı olarak açıklanmalıdır. Yöntemin kuramsal tanımının verilmesi yerine süreç detaylı şekilde baştan aşağı anlatılmalıdır. Etik kurul onayı yöntem kısmında detaylandırılmalıdır.

BULGULAR

Topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında 14 haftalık süreç boyunca yaptığımız proje çalışmaları ile fakülte binamızda çok işlevsel rahat ve estetik oturma alanlarımızı oluşturduk. Ana malzememiz atık araba tekeri, atık elektrik makaralarıydı. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi tarafından temin edilen malzemelerin geri dönüşümlerini öğrencilerimiz boyalarla ve bazı tamamlayıcı (minder, kumaş, ip, tel, vida, minder dolguları vb. gibi) malzemelerle oluşturdular. Sonuç olarak da masa ve sehpalardan oluşan oldukça rahat oturma alanları ortaya çıkmış oldu. Makalemizin ekler bölümünde bu çalışmalardan bazı örneklerle yer verilmiştir.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi bitiminde, tamamlanan proje çalışmaları ile ilgili öğrencilere 5 sorudan oluşan görüşme formları uygulandı. Görüşme formları değerlendirilirken 1-16 ya kadar rakamlar verilip her bir öğrenci için Ö1 Ö2 gibi ifadelerle sembolize edilerek değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda elde edilen bulgularımızı şu şekilde sıralayarak değerlendirebiliriz;

Topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında yapılan proje çalışmalarının ders kapsamında faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?

Öğrencilerimizin tamamı bu soruya evet cevabı vermiştir. Ö1; '*proje çalışmasının ders alanına uygun olması, geri dönüşüm ve yaratıcılık açısından bizleri geliştirdiğini düşünüyorum. Kullanılmayan ürünleri farklı ve kullanılabilir hale getirmek ve bunun geri dönüşünde insanlardan beğeni ve takdir görmek haz veriyor*' şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Ö2, '*bu projeler sayesinde yaratıcı düşünme, etkili iletişim kurabilme takım halinde çalışma ve problem çözme becerilerimizin geliştirdiğini düşünüyorum*' şeklinde görüşünü belirtmiştir. Ö3, '*ortaya çıkan çalışmaların fakülte binasında kullanılabilir olması arkadaşlarıma ve diğer öğrencilere fayda sağlamanın ayrıca mutlu eden bir yönü olduğunu, kendini çevresine faydalı başarılı bir birey olarak hissettirdiğini belirtmiştir. Ö6, geri dönüştürülebilir malzemelerle ilgili farkındalık oluşturduğunu ifade etmiştir. Ö8 ise '*malzemeleri geri dönüştürerek işlevsel bir hale getirerek toplum yararına hizmet etmesini sağlamak oldukça motive ediciydi*' diyerek görüşünü ifade etmiştir. Ö10, görüşü ise bu ders ve projenin toplumsal problemlere yaklaşımlarında daha duyarlı olmalarına katkı sağladığı şeklindedir.*

İleride Meslek hayatınızda atık malzemelere öncelik verme konusunda farkındalık oluşturduğunu düşünüyor musunuz?

Uygulamaya katılan öğrencilerin tamamı bu soruya evet cevabı verirken Ö1 görüşünü, 'kullandığımız materyallerin günlük hayatta hiçbir değeri yokken onları renklendirerek hem estetik hem de işlevsel bir görünüm kazandırıyoruz, bu nu yaparken yaptığımız araştırmalar bizi farklı ve yaratıcı fikirlere yönlendiriyor. Etrafımıza bakarken daha duyarlı olmamızı sağladı, işe yaramayan her malzemeyi ben bunu nasıl daha faydalı daha kullanışlı hale getirebilirim sorusunu sordurarak hem kendime hem de toplum adına nasıl fayda sağlayabilirim şeklinde bir düşünce geliştirdi' şeklinde ifade etmiştir. Ö2, 'toplumsal duyarlılık, farkındalık, işbirliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini desteklediğini toplumsal bilincin uygulamalı olarak kazandırıldığını düşünüyorum' şeklinde kendisini ifade etmiştir. Ö3, 'meslek hayatımda ve kendi hayatımda da buna öncelik vermeyi düşünüyorum, öğrencilerimde de bu alanda dikkat çekici çalışmalar yaparak geri dönüşüm konusunda bilinçlenmelerini sağlamayı düşünüyorum' demiştir. Ö4, 'özellikle meslek hayatımda maddi sıkıntı yaşanıp materyal bulma zorluğunda çok faydalı olacağını düşünüyorum öncelikli hedef geri dönüşümden yaratıcı işler çıkarmak olacak' demiştir. Ö5, 'atık malzemelerden geri dönüştürülmüş birçok çalışma var internette de çok fazla videolar var. Özellikle tam da bizim alanımıza uygun. Artık etrafıma bakarken her atık malzemede bunu nasıl geri kazandırabilirim ve toplum için en faydalı hale dönüştürebilirim fikri var, çok faydalı olduğunu düşünüyorum' şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Bir başka öğrenci ise Ö8 'kendi açımdan bunu kendi hayatımda da ve eşyalarım da kullanmayı düşünüyorum, sonucun bu kadar başarılı ve güzel olacağını tahmin bile edemezdim benimle birlikte arkadaşlarımızın da bu konuda farkındalıklarını artırdı. Meslek hayatımda da özellikle malzeme sıkıntısı yaşamaktansa önceliğim bundan sonra atık malzemeler olacak. Çok güzel fikirler oluşturmamı sağladı' demektedir.

Sürdürülebilirlik konusunda farkındalık oluşturduğunu düşünüyor musunuz?

Öğrencilerin tamamı bu soruya evet cevabı vermiştir. Ö1, 'kimsenin işine yaramayan artık kendi amacını işlevselliğini kaybetmiş maddi olarak da bir değeri olmayan atıl hale gelmiş bu tekerlekler her yerde rahatlıkla temin edilebileceğimiz ve sürekliliği olan malzemeler. Bunun gibi doğada kolayca temin edilip işlevsellik kazandırılacak birçok atık malzeme var. Bu da devamlılık konusunda bizlere yeni fikirler veriyor, lastiklerden saksı gibi, havuz gibi ya da duvarlarda görsel ve işlevsel pek çok farklı çalışmalar yapılabilir. Bize bu konuda hem fikir veriyor hem de tasarımsal ve beceri olarak da bizi geliştirerek oldukça farkındalık oluşturduğunu düşünüyorum' diyerek görüşünü bildirmiştir. Ö7, 'bizim çöp olarak nitelendirdiğimi objelerin topluma fayda sağlayan malzemelere dönüşmesi üstelik de hem çok işlevsel hem de estetik olması hem şaşırtıcı hem de süreklilik sağlayıcı, bu yüzden de sıkça buna benzer çalışmalarla öğrencilerimin de dikkatini çekmeyi hedefliyorum' derken Ö6 'yapım aşamasında bazen strese girip biraz zorlansak da sonucun çok başarılı olması bizim de motivasyonumuzu artırdı' ifadelerini kullanmıştır. Ö2, 'kesinlikle farkındalık oluşturduğunu düşünüyorum, bu sayede doğal kaynaklarımızı akıllıca kullanıp çevre korumasına katkı sağlayacağını ve de toplum ihtiyaçlarına

karşı daha öncelikli ve daha duyarlı olunması gerektiği fikrini geliştirdi'. Ö9 'bu sayede pek çok şeyin daha uzun ömürlü ve sürdürülebilir olduğunu fark ettim' demektedir.

Meslek hayatınızda 'Rekreasyon' çalışmalarını için sizde yaratıcı fikirler ortaya çıkardığını düşünüyor musunuz?

Araştırmaya katılan bütün öğrencilerin cevabı evet olmuştur. Ö10 'bu durum genellikle sınıf arkadaşlarımla yapmış oldukları çalışmalar sayesinde fikir oluştu, onlar bana çok ilham kaynağı oldu ve yeni fikirler üretmemi sağladılar'. Ö12, 'ben öncelikle kendi hayatımda öncelikli olarak bunu uygulamayı düşünüyorum, bizim alanımız buna en uygun alan bu da bir avantaj, her şeyi değerlendirebiliriz, artık her çöpe giden malzemede bundan bir şey yapılabilir miydi diye düşünmeden atamıyorum, bu düşüncenin yerleşmesine vesile oldu bu proje ve ders'. Ö13, bu projenin resim öğretmenliği alanına çok uygun olduğunu, bunu hayatının her alanında uygulayabileceğini belirtmiştir. Ö7, bu ders ile yaptığı çalışmalar sayesinde birkaç pazarlama fikri ile satabileceğini düşündüğü malzemeler üretmeyi hedeflediğini, yeni bir iş kapısı olabileceğini düşündüğünü belirtmektedir. Ö5, 'bu sayede atık malzeme dışında sıklıkla eşyaları da yeniden düzenleyerek daha çok sevebileceğim ve daha kullanışlı eşyalara dönüştürebilirim sürekli yenilenebilir' derken Ö4, 'okullarda sürekli kağıt üzerine resim yaptırmak yerine el becerilerini geliştirecek onlara eğlenceli zamanlar geçirecek etkinliklere ağırlık vermeyi düşünüyorum, hem de standartların dışına çıkarak farklı projelere imza atmayı düşünüyorum' şeklinde ifadelerde bulunmuştur. Ö9, artık eşyaların tek bir amaçla kullanılmayacağını farklı yerlerde farklı işlevleri olabileceğine dair fikirlerinin geliştiğini. Ö11, artık her şeye çok yönlü bakmayı öğrendiğini, bunu da mutlaka öncelikle meslek hayatında öğrencilerine uygulayacağını, çevresindekilerde de bu bilinci oluşturmayı düşündüğünü belirtmiştir. 'Bu sayede de hem israfın önüne geçilmiş olur hem de geri dönüşüme katkıda bulunmuş oluruz, Bu ve buna benzer çalışmalar için belediyelerle ya da farklı kuruluşlarla işbirliği yapılarak maddi getirisi olan bir iş alanına da dönüştürebiliriz' diyerek görüşünü ifade etmektedir.

Topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında ve yapılan proje çalışmalarını sonucunda farklı görüş ve önerileriniz nelerdir?

Ö2, 'yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım edilebilir, ana sınıflarına tohumlu kalemler hediye edilebilir, doğa ve hayvanlara yönelik çalışmalar yapılabilir, sivil toplum kuruluşlarıyla gönüllü olarak çalışılabilir' şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Ö4, okulun çevresine, bina içine ve dışına güzel sanatlar bölümü olduğu dışarıdan anlaşılacak eserler yapılabileceğine dair görüş bildirmiştir. Ö5, 'kullanılmayan bir lastikle bile toplum yararına ne kadar faydalı çalışmalar yapılabileceğini gördük, ufkumu açtı her gördüğüm şeyi tek taraflı bakmıyorum artık çok yönlü değerlendirmeyi öğrendim okullarla işbirliği yapılarak okullar için resimlemeler de yapılabilir' demiştir. Ö6, topluma hizmet uygulamaları dersinin bütün okullarda okutulması gerektiğini, geri dönüştürülebilir malzemeler ile daha temiz ve güzel bir çevre için farkındalık yaratılması ve dünyaya kazandırılması için destek verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ö10. Topluma hizmet uygulamaları dersinde toplumla daha çok iç içe olabileceğimiz çalışmalar yapılabileceğini ya da yapılan bu çalışmalara toplumun diğer kesimlerinden kişilerin eklenmesinin toplum için daha faydalı olabileceğini belirtmiştir. Ö12 kendilerini daha geniş kitlelere duyurabilecek çalışmalar

yapılabileceği fikrini belirtmiştir. Toplumun yaşlı kesimlerinin bulunduğu huzur evlerinde onların da az da olsa dahil olabileceği, sevindirilebileceği çalışmalar denenebilir, şeklinde bir görüş belirtilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında yapılan proje çalışmalarının ders kapsamında faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?, sorusu ile elde edilen bulgular göstermiştir ki, topluma hizmet uygulamaları dersi adı altında yapılan öncelikli amacı adından da anlaşılacağı üzere topluma hizmet etmek olan bu çalışmalar dersin öğrenciler üzerindeki beklentilerini karşılamaktadır. Bütün öğrencilerin verdiği evet cevabı da bunu desteklemektedir. Öğrencilerin kendilerinin bireysel ve grup halinde ortaya çıkarmış oldukları bu çalışmalarının arkadaşlarına, diğer öğrencilere fayda sağlaması herkesin severek kullanması görsel olarak da oldukça estetik olması ve beğeni toplaması öğrencilerin motivasyonunu artırmıştır.

İleride Meslek hayatınızda atık malzemelere öncelik verme konusunda farkındalık oluşturduğunu düşünüyor musunuz?, sorusu ile elde edilen bulgular göstermiştir ki; öğrencilerin tamamının öncelikle atık malzemeler ile topluma fayda sağlayan işlevsel ve estetik çalışmalar yapılabileceği, bunların da gayet sürdürülebilir olabileceği yönünde farkındalıkları artmıştır. Özellikle kendi alanları ile birebir ilgili olan bu tür geri dönüşüm çalışmalarını bir misyon edinerek özellikle meslek hayatlarında buna öncelik vererek uygulayabilecekleri, çevre ve toplum için daha duyarlı bireyler olabilecekleri yönünde kendilerinde bir farkındalık oluşturmuştur. Özellikle maddi olarak malzeme temini yapılamadığı durumlar için büyük bir kurtarıcı olan atık malzemeleri insan hayatına daha çok dahil ederek topluma yararlı bireyler yetiştirme konusunda da adım atabilecekleri öğrencilerini öncelikli olarak kendi aileleri ve arkadaşlarına karşı daha sorumluluk sahibi bir bireye dönüştüreceği yönünde adımlar atıldığını göstermektedir.

Sürdürülebilirlik konusunda farkındalık oluşturduğunu düşünüyor musunuz?, sorusu ile öğrencilerin tamamının sürdürülebilirlikle ilgili farkındalığının arttığı sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler sürdürülebilir kavramının ne demek olduğunu, kendi hayatlarına ve özellikle de meslek hayatlarına bunu nasıl yerleştirebilecekleri ile ilgili deneyim kazanarak öğrenmişlerdir. Yeni malzemeler ile her şey yapılabilir, ama önemli olan kişinin elindeki atık malzemeyi kendi mesleki el becerisini kullanarak hem görsel hem işlevsel yeni farklı bir tasarıma dönüştürebilmesidir. Öğrencilerin bu konu ile algısını geliştirdiği ve sürdürülebilirlik ile ilgili farkındalıklarını kesinlikle artırdığı bulgusu elde edilmiştir.

Meslek hayatınızda 'Rekreasyon' çalışmaları için sizde yaratıcı fikirler ortaya çıkardığını düşünüyor musunuz?, sorusu ile elde edilen bulgular göstermiştir ki, bu projelerin tasarım sürecinde yapmış oldukları araştırmalar onları bu konuda daha bilinçli hale getirmiştir. Kendi meslek becerilerinin ne kadar değerli ve güçlü olduğunu ne kadar farklı alanları kapsadığıyla ilgili farkındalıkları artmıştır. Atık malzemelerle rekreasyonun bir meslek olabileceğini, çevreye topluma doğaya katkısının ne kadar önemli olduğu bilincini geliştirmiştir. Bir çalışmayı meydana getirirken mümkün olduğunca sıfır atık algısının yerleşmesine fayda sağlamıştır.

Topluma hizmet uygulamaları dersi kapsamında ve yapılan proje çalışmaları sonucunda farklı görüş ve önerileriniz nelerdir?, soru ile elde edilen veriler göstermiştir ki, öğrenciler bu ders sonunda yapılan proje çalışması ile toplum yararına sunulabilecek daha farklı neler yapılabilir konusunda birçok öneri geliştirmeyi başarmışlardır. Hem topluma hizmet uygulamaları dersi için uygulanabilirliği yüksek hem de kendi meslek hayatlarında öğrencilerle birlikte uygulayabilecekleri birçok proje fikri geliştirebilmişlerdir. Artık tek taraflı bakmamayı, öneri geliştirme becerisi fikir üretme toplum için fayda sağlayabilme ile ilgili anlayış geliştirme yetilerine katkı sağlamıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerimizi genel olarak değerlendirdiğimizde, sıfır atık ve sürdürülebilir bir çalışma için öğrenciler uygun şekilde yönlendirildiğinde hem başarılı işler ortaya çıkarılabilmekte hem de öğrencilerde bu konuyla ilgili oldukça belirgin bir farkındalık oluşmaktadır. Başlangıç aşamasında çok fazla serbestlik, araştırmacıları daha iyi projelere yönlendirebilmenin yanında bazen de daha belirsiz ne yapacağını nereden başlayacağını bilmeyen bir kaosun içerisine sürükleyebilmektedir. Biz bu proje çalışmasında öncelikli olarak uygulama yapabileceğimiz hedef kitle ve yeri belirledik. Sürece uygun malzemelerimizi üniversite olarak temin ettik ve gerekli yönlendirmelerimizi yaptık. Öğrenciler kendi yetenekleri doğrultusunda çok başarılı, aynı zamanda oldukça işlevsel ve de oldukça estetik çalışmalar ortaya çıkardı. Sonuçta uygulamaya katılan öğrencilerin öncelikli olarak kendilerine olan özgüvenleri arttı. Bu araştırma ve proje, kendilerinin toplum için oldukça fayda sağlayabileceklerine dair inançlarını artırdı. Kendilerine ve yeteneklerine olan güven duyguları arttı. Gelen olumlu geri dönütler motivasyonlarını artırdı. Tamamen atıl olmuş kimsenin kullanmadığı objelerin geri dönüşümle toplum için faydalı bir tasarıma dönüşmesi onlarda bu alana olan ilgiyi artırdı. Araştırmacılar da özellikle ve öncelikle sağlanması amaçlanan sürdürülebilir ve sıfır atık kavramları ile ilgili farkındalıkları arttı. Meslek hayatlarında bunu öğrencilerine benimsetmeye çalışmak geri dönüşüm projelerine öncelik vermek, ortaya çıkan çalışmaların topluma hizmet amaçlı kullanılmasını artırmak öncelikli hedefleri olmuştur. Öğrencilerde sürekli yeni malzeme ile yeni şeyler üretmek yerine eskilerinde çok etkili ve farklı şekillerde değerlendirilebileceği fikri gelişmiş oldu. Araştırma ile araştırmacıların kendilerini toplumdaki soyutlamak yerine tamamen toplumu oluşturan bir birey olarak meslek hayatlarındaki toplum ihtiyaçlarını, eksikliklerini görmezden gelmek yerine toplum için daha duyarlı etkinliklere yönelmek toplumla işbirliği içerisine girmek, onları görmezden gelmeden daha duyarlı çalışmalara imza atabilme bilincini geliştirdi.

Bu araştırmadan yola çıkılarak sadece yakın çevre yerine toplumdaki farklı kuruluşlarla işbirliği çerçevesi içinde ve bireyleri projelere ortak ederek de farklı çalışmalar yapılabileceği fikri geliştirilmiş oldu. Küçüköğlü ve Kaya (2009)'nın yaptıkları araştırmada ortaya çıkan veriler gibi, bu araştırmada da THU'nun öğretmen adaylarının yardım ederek iyilik yapma bilincini kazanmalarında rol oynadığı, etkili iletişim becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı, hem kendilerinin hem de toplumun yaşam kalitesinin artmasına katkı sağladığı sonucuna da ulaşılmıştır.

Bu alanda yapılmış bazı araştırmalar da (Baldwin vd., 2007; Elma vd., 2010; Jenkins ve Sheehy, 2009; Keleş ve Aydın, 2011; Kurtaslan vd., 2012; Küçüköğlü ve Kaya, 2009, Nelson vd., 2010; Özdemir, 2011; Yılmaz, 2011; Yılmaz ve Arslan, 2016) THU dersinin öğretmen adaylarının topluma karşı duyarlılığını artırdığını, toplumdaki sorunlar

hakkında bilinçlenmesine ve manevi açıdan rahatlamalarına yardım ettiğini, öğrencilerin derse ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu görüşleri ile elde ettiğimiz bulguları desteklemektedir.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerileri getirebiliriz. Araştırmacıların yetenekleri doğrultusunda farklı birçok kurum ve kuruluşta (sevgi evleri, huzur evleri, okullar vb.) oradaki bireylerin de dahil edildiği ortak projeler yürütülebilir. Yetişkin öğrencilerle ortak resimler ya da atık malzemeler ile geri dönüştürülmüş üç boyutlu çalışmalar yapılabilir. Genellikle Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gelen okulların iç ve dış duvarlarına resim yaptırma talepleri, oradaki öğretmen ve öğrencilerin de bu sürece planlı olarak dahil edildiği kontrollü sanatsal tasarım etkinliklerine ya da şölene dönüştürülerek yapılabilir. Atık malzemelerde tek başına tamamen dönüşüm sağlanamadığı için gerekli malzeme teminlerinde özellikle resimle ilgili malzemelerde, destekleyici kurumların devreye girmesiyle bu sorunlar ortadan kaldırılabilir. Huzur evlerindeki yaşlı bireyleri sadece ziyaret edip hediyeler vermek yerine, orada bulunan yaşlı bireylerin dahil olduğu resim çalışmaları, çeşitli hobi etkinlikleri, sanatsal kurslarla kendilerine olan güvenleri, yaşama amaçları motivasyonları yükseltilebilir. Ücretsiz verilecek küçük el işçiliği gibi kurslarla, onlara hem maddi hem manevi getiri sağlayabilecek imkanlar oluşturulabilir. Yapabilecekleri bu küçük basit projelerle hayata karşı motivasyonlarını yükselterek psikolojik destek sağlanabilir. Bütün bireyler toplumun bir parçası olduğu için, Topluma hizmet uygulamaları dersleri sadece eğitim fakültelerinde değil her bölümde, her alanda mutlaka zorunlu olarak verilmelidir. Kamu kurum ve kuruluşlarının her alanında, topluma hizmet uygulamaları ile ilgili ve de sürdürülebilir ve sıfır atıkla ilgili seminerler verilmelidir. Üniversitelerde özellikle sürdürülebilirlik ve sıfır atıkla ilgili dersler eklenerek öğrencilerin geri dönüşümle ilgili farkındalıkları artırılabilir. Gelişim tek yönde yapılan bir eğitim ya da proje ile değil, toplumun tamamını kapsayıcı eğitim ve düzenlemeler ile sağlanabilir. Yapılan bu araştırma makalesi ile başta araştırmaya katılan öğrenciler ve araştırmanın ulaştığı tüm bireylerde, son dönemlerde vurgulanan tasarruf tedbirlerine paralel olarak çevreye doğaya ve canlılara daha duyarlı, daha saygılı, daha israfsız toplum oluşturma yolunda geliştirdiği bilinçle alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik Metni

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Makalenin etik kurul izni Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/Yayın Etiği Kurulu tarafınca 04.06.2024 tarih 2024/11-15 sayılı kararı ile alınmıştır ”

Yazarın Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmada yazarın katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

- Aydın, Y ve Dilmaç O. (2018). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC* ISSN: 2146-5193, April, Volume 8, Issue 2, p. 276-296. DOI NO: 10.7456/10802100/010 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/445150>
- Baldwin, S., Buchanan, A.M., & Rudisill, M.E. (2007). What teacher candidates learned about diversity, social justice, and themselves from service-learning experiences. *Journal of Teacher Education*, 58(4), 315-327. <https://doi.org/10.1177/0022487107305259>
- Coşkun, H. (2009). *Topluma hizmet uygulamaları*. Anı Yayıncılık
- Çuhadar, A. (2008). 'Topluma hizmet uygulamaları dersi aracılığı ile yurttaş-öğretmen yaratma', VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi. 2-4 Mayıs 2008.
- Elma, C., Kesten, A., Kiroğlu, K., Uzun, E. M., Dicle, A. N., & Palavan, Ö. (2010). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 16(2), 231-252. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/108229>
- Jenkins, A. & Sheehy, P. (2009). Implementing service learning in special education coursework: What we learned. *Education*, 129 (4), 668-682. <http://www.projectinnovation.biz/education.html>
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Bilim Kitap Kırtasiye Yayınevi.
- Keleş, U. P. & Aydın, S.(2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersi hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *EÜFBED - Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* Cilt-Sayı: 4- 2, 169-184 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/68411>
- Kocadere, S.A. ve Seferoğlu, S.S. (2013). Topluma hizmet uygulamaları dersinin işlenişi: Uygulama örnekleri ve sürece ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 75-89. <http://dergipark.gov.tr/tr/doi/10.9779/PUJE504>
- Kurtaslan, Z., Barışeri, N. ve Sevinç, S. (2012). Güzel sanatlar bölümü öğrencilerinin topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Fine Arts*, 7(4), 405-417. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/186523>
- Kuzucu, K. ve Kamer, S.T. (Ed.). (2009). *Topluma hizmet uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Küçüköğlü A. ve Kaya, H.İ. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Algıları. 8. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Bildiri Özetleri (CD) 21-23 Mayıs Türkiye
- Mercin, L. (2011). Sanat nedir? (Edt. Ali Osman Alakuş, Levent Mercin), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. (2. Baskı). Pegem Yayıncılık.
- Nelson, C., Antayá-Moore, D. Badley, K., & Coleman, W. (2010). The sustaining possibilities of service-learning engagements. *Teachers ve Teaching*, 16(3), 353- 371. <https://doi.org/10.1080/13540601003634529>
-

- Noyan, M. ve Kesten A. (2020) Türkiye’de topluma hizmet uygulamaları konulu çalışmalar üzerine bir inceleme. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Aralık, Sayı 50, s. 207-227 <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1310336>
- Özdemir, S. (2011). Eğitim fakültelerinde topluma hizmet uygulamaları dersinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar*, 3(4), 2217-2224.
- Sönmez, Ö.F. (2009). *Topluma hizmet uygulamaları dersi ve tanımlar*. Pegem Akademi
- Yeşilyaprak, B. (2006). Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Topluma Hizmet İşlevi Çalıştayı, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*. Yayın No: 200,
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2011). *Eğitim fakültelerinin sosyal sorumluluğu ve topluma hizmet uygulamaları dersi: Nitel bir araştırma*. Kuramsal Eğitimbilim, 4(2), 86-108. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/304166>
- Yılmaz, M. ve Arslan, Ş. (2016). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 598-607. <https://doi.org/10.14686/buefad.v5i2.5000190975>
- YÖK. (2006). *Dersler ve içerikleri*. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı.
- YÖK. (2011). Topluma hizmet uygulamaları dersi yönergesi.

EKLER

Ek 1.

Ek 2.

Ek 3.

Ek 4.

Ek 5.

Ek 6.

Ek 7.

Ek 8.

Ek 9.

Ek 10.

Ek 11.

Ek 12.

Ek 13.

Ek 14.

Ek 15.

Ek 16.

Ek 17.

Ek 18.

Ek 19.

Ek 20.